

OMLADINA

GLASILO NARODNO-RADIKALNEGA DIJAŠTVA

F. T.: CUIUS REGIO EIUS RELIGIO □ KRIVIC: VEČ LUČI!
□ PROFESOR DR. BRETISLAV FOUSTKA: ABSTINENCA
KOT KULTURNI PROBLEM (KONEC) □ UMETNIŠKA PRI-
LOGA »OMLADINE« □ SLOVENSKO VSEUČILIŠKO VPRA-
ŠANJE □ SLOVENSKO DIJAŠTVO □ VESTNIK ZA LJUDSKO
□ □ IZOBRAZBO □ RAZNO □ PRILOGA □ □

□ □ PONATIS DOVOLJEN LE Z NAVEDBO VIRA □ □

IZHAJA VŠAK MESEC □ STANE LETNE 4 KRONE; ZA DIJAKE 2 KRONI;
POSAMEZNA ŠTEVILKA 40 VIN. □ □ DOPISI NAJ SE BLAGOVOLE
POŠILJATI UREDNIŠTVU NAJKASNEJE DO 20. VSAKEKA MESECA V
LJUBLJANO NA BREG ŠT. 12 □ LE FRANKOVANA PISMA SE SPREJE-
MAJO □ UPRAVNIŠTVO JE V TISKARNI J. BLASNIKA NASLEDNIKOV
V LJUBLJANI, BREG ŠT. 12 □ □ REKLAMACIJE SO POŠTNINE PROSTE,
ČE IMAJO NA NASLOVNI STRANI PRISTAVEK »REKLAMACIJA« IN ČE
SO ODPRTE □ □ ZARADI REDNEGA POŠILJANJA JE NATANKO NA-
ZNANITI NASLOV IN BIVALIŠČE TER VSAKO IZPREMEMBO BIVALIŠČA
□ □ OBLASTEM ODGOVOREN MIHAEL ROŽANEC □ IZDAJA EKSE-
KUTIVA NARODNO-RADIKALNEGA DIJAŠTVA □ TISK J. BLASNIKA
□ □ NASLEDNIKOV □ □

ŠTEV. 3. LJUBLJANA, JUNIJ LETO VI.

1909

RAZNO.

Prihodnji mesec izide dvojna številka „Omladine“ natančno petega julija. Ta dvojna številka bo vsebovala tudi informativni del (dodatek k lanski avgustovi številki) in zato posebno opozarjamo nanjo tovariše srednješolce v prvi vrsti abituriente. Avgusta „Omladina“ ne izide, pač pa sredi septembra.

Iz Gradca. „Radikalno liberalni cvet in sad“. Pod tem naslovom je nakopičil neki Zarjan „Eksliberalradikalce“ na platnicah zadnje številke „Zore“ vse polno laži in psovk na Taborjane in Triglavane, kakor sta teden prej storila „Slovenec“ in „Straža“. Očita se jim v najostudnejšem tonu, v kakršnem more pisati res le kak Zarjan, da so napadli krščansko izobraževalno društvo „Domovina“ in da „bodo izbrisali in pomazali te dni vse, kar je katoliškega v pravilih in življenju. Trem četrtinam pravih dosedanjih udov — sami priprosti možje, fantje in dekleta so to — pa porečejo novi ljudje: Če vam ni prav, pa idite drugam...“ Kaj je resnica na tej stvari? V Gradcu je že šest let životarila „Domovina“, ki so jo klerikalni „akademiki“ smatrali za svojo domeno: ne da bi pristopili kot udje, ampak večinoma so zahajali tja — samo komandirat. To je bilo njih „delo“. Ker pa je odbor izprevidel, da na tak način ne gre naprej, je sklenil spremeniti društvo v podporno in izobraževalno ter omogočiti vsem zavednim Slovincem vstop v društvo. Tudi Taborjanov in Triglavanov je vstopilo lepo število. Na izrednem občnem zboru dne 16. maja se je glasovalo o izpremembi pravil, kakor jih je stavil odbor; z ogromno večino oddanih glasov: 76 proti 13 ali če se upošteva le delavce in obrtnike: 42 proti 7 so bila sprejeta izpremenjena pravila. Kje so tukaj tri četrtine udov, ki naj bi bile preglasovane? Vse, kar so napisali naši klerikalni kolegi, je torej zavijanje in laž. Pa vsaj se poznamo! Reklamo je treba delati zase ter se razbohnati za mučenike narodne stvari in takoj bo rosil „zlati dež“ na Zarjane; radikalce in njih društva pa je treba očrniti pri tovariših srednješolcih za nenarodne, ker „boj za vero“ nima več dovolj vabljive moči. Upamo, da se jim tt. srednješolci ne bodo dali speljati na led.

Dijaški konvikt v Pazinu in klerikalci. Že nekaj časa izhaja v Trstu pod imenom „Zarja“ majhen listič škofa Nagla, ki ima trajno nalogo: braniti in zagovarjati vse protislovanske odredbe od škofove strani na cerkvenem polju pod firmo prenavljanja v Kristu; ovajati vse klerike, ki si drznejo samostojno misliti in končno sramoliti v ljudskih očeh narodno radikalno dijaštvo, zlasti istrske tovariše, ki jih nazivlje jednostavno „izrodke istrskega naroda“ samo zato, ker skušajo s knjižnicami, predavanji in analfabetskimi kurzi, tedaj s kulturnim in le kulturnim delom, pomagati siromašnemu, neukemu ljudstvu. Izobraževalnega delovanja od naše strani ne more glasilo tajiti, ali njemu je to: „kamen“, uničevanje narodne zavesti in vzbujanje političnih strasti pa: „kruh za narod“; to piše v uvodnem članku dne 15. maja t. l., kjer tudi zaničuje in blati zmerno duhovščino kot „sanjače“ in ljudi, „ki ne vrše svojih dolžnosti“. — V naslednjem „dopisu“: „Omladina in resnica“ (ista številka) nadaljuje svoje napade, le v drugi obliki, za kar je porabil dopis o pazinskem konviktu, ki ga je prinesla „Omladina“ v aprilu. Dejstva, kakor da je bilo sklenjeno uničiti pazinsko gimnazijo, da se je hotelo in da se že bojkotira istrsko družbo sv. Cirila in Metoda, da bi se zidal konvikt skoro samo z narodnim denarjem, da

F. T.:

CUIUS REGIO EIUS RELIGIO.

Na Slovenskem se doigrava za sociologa in psihologa velezanimiv proces. Javnost ga je krstila različno: eni mu pravijo zmagujoča krščanska misel, drugi čiščenje naprednih vrst, tretji propad starega liberalizma. Več imen za eno in isto dejstvo: pristašev rimskega klerikalizma je vedno več, pristašev svobodomiselnega naziranja pa vedno manj.

Da je klerikalizem zaslužnil kmečko ljudstvo, za to mu ni bilo treba niti posebnega truda niti posebnih sredstev. Brez resnega odpora je zavzemal postojanko za postojanko in prodril v zadnjo gorsko vasico. Deželo ni vrgla moč klerikalizma, vrgle so jo slabosti njegovih nasprotnikov. To je stara in priznana resnica. Res je pa tudi, da končni cilj še ni dosežen. Kar so storili in dosegli do sedaj klerikalci, so le predpriprave za zadnjo in odločilno bitko, v kateri se ima odločiti usoda slovenskega meščanstva in delavstva in slovenskega naroda sploh. Dokler ne zavlada duhovščina tudi v mestih in trgih, toliko časa klerikalci ne morejo mirno spat. Kajti ravno iz mest in trgov izhajajo oni nezadovoljni elementi, ki vznemirjajo naše verno in cerkvi udano ljudstvo in motijo neomejeno gospodstvo fajmoštrov in kaplanov. Tako lahko pridobljena zmaga na kmetih je prinesla klerikalizmu veliko politično moč, katero hoče sedaj izrabiti v dosego svojega končnega cilja. Za naše verne in pohlevne kmete je zadostovala avtoriteta in duhovniški terorizem, zlasti ker niso imeli opore in pomoči pri naprednih strankah. Meščanstvo in delavstvo se ne uklanja več avtoriteti in terorizmu, zato je treba napeti druge strune in v to naj pomore politična moč. V boju za mesta ne zaupajo klerikalci niti zmagujoči krščanski misli niti življenjski moči svojih načel, ker dobro vedo, da se delavec in meščan tudi njihovem programu ne klanjata. Zato o programu skrbno molčé. Po deželi venomer pridigajo, da je vera v nevarnosti, v mestih o veri ne črhnejo besedice. Še skrbneje skrivajo svoj gospodarski program. Na shodih v mestu zabavljajo samo čez napredne gospodarske organizacije in čez liberalno kliko na ljubljanskem rotovžu, o klerikalnem gospodarskem programu — nič. Ampak klerikalci imajo vendar politično moč, oni so kompetentni faktor pri oddaji raznih služb in službic in zato so spopolnili svojo kulturno in gospodarsko organizacijo z veliko posredovalnico za delo in službe. Posredujejo za malega, srednjega in velikega meščana, za uradnika, delavca in obrtnika. Vstop je prost vsakomur — pardon! ni čisto prost, nekaj malega se zahteva ad maiorem Dei gloriam, neko bagatelo, kar imenujejo neumni idealisti prepričanje ali tako nekako. — Psihologično zanimivo je opazati ljudi, ki

hodijo pot v posredovalnico. Pred kratkim še navdušen pristaš napredne misli, kmalu začne obupovati nad njeno usodo in tožiti o desorganizaciji in indolenci naprednih pristašev. Potem utihne, par mesev ga ni na spregled, naenkrat pa ga vidimo na poti v posredovalnico. Drugemu se ne zdi niti vredno, da bi se skrival in na tihem sklepal umazane kupčije. Pri belem dnevu, glavo pokonci stopa v posredovalnico. V kolikor se poslužujejo te najnovejše inštitucije slovenskega klerikalizma le odrasli možje, je upravičeno, da govorje naprednjaki o čiščenju svojih vrst. Res veselijo se lahko, da se na ta način oproste parazitov, ki bodo tudi klerikalni stranki v škodo in pogubo. Če bi se korumpiralo že razvite značaje oziroma neznačaje, bi se tudi z etičnega stališča klerikalcem ne moglo dosti očitati. Če bi napisali nad vhodom svoje posredovalnice z velikimi črkami: Samo za odrasle! bi njihov greh ne bil velik. Da tega ne store, nasprotno, da s posebno emfazo zvaljajo ravno mladino, predvsem učečo se mladino, to je zločin, ki ga slovenska napredna javnost mora ožigosati.

Rabeljsko delo na kmetih so opravili duhovniki v zvezi z nekaterimi posvetnimi štrebarji. Duhovnik v mestu nima kredita, zato si mora vzgojiti klerikalizem posvetno inteligenco. S to vzgojo pričenjajo že zgodaj. Javna tajnost je, da že prvo- in drugošolci niso varni pred klerikalnimi agitatorji. Srednje šole smatrajo klerikalci za nekako strankarsko posest, odkar je zavladata klerikalna večina v deželnem šolskem svetu. Zahtevajo zase privilegij, da smejo uganjati med srednješolci v šoli in izven šole neovirano najstrastnejšo strankarsko agitacijo. Če neklerikalen profesor ali dijak izreče le besedico, ki ni všeč klerikalnim fanatikom, kličejo na pomoč vse šolske oblasti, da pokažejo svojo disciplinarno moč. Sami pa smejo korumpirati srednješolsko dijaštvo neovirano in nekaznovano. Z nečuvono brezsrčnostjo zlorablajo versko čuvstvanje teh mladih ljudi v svoje namene. Kar ne doseže agitator, doseže katehet. To je vzrok, da vzgaja srednja šola vedno več verskih fanatikov in da pada nivô splošne izobrazbe srednješolskih abiturientov. Učitelj je prišel ob ves pedagoški vpliv na učenca, sploh je podkopano vse razmerje med učiteljem in učenci. Zgodovino podučuje v zgodovini izprašani profesor le provizorično, končno besedo imata Krek in katehet, ravno tako je z naravoslovjem in ravno tako s klasično in moderno literaturo. Krek in katehet sta zadnja inštanca za varovance klerikalnih patronov. Na ta način gospoduje vera nad znanstvom in postava, ki zahteva, da mora biti poduk v šoli razven veronauka neodvisen od cerkve, postane iluzorična. Šolske oblasti so seveda v prvi vrsti poklicane, da odstranijo te šolski napredek ovirajoče razmere. Toda klerikalci so privilegiranci, zato molčijo šolske oblasti. Dosledno molčijo, čeprav se očitno korumpira in očitno krši postava.

Grdo in pogubno je početje klerikalcev na srednjih šolah. Naravnost ostuden pa je sistem, ki naj zaslužnji visokošolsko mladino. Akademik in klerikalec se ne dasta združiti v eni osebi, ker obstoja med njima isto nasprotje kakor med katoliško cerkvijo in šolo. Cerkev zahteva nadvlado vere, akademija

pa daje prvenstvo znanstvu in zahteva, da se umakne vera, če nasprotujejo njeni nauki dognanim znanstvenim resnicam. Kdor je član akademije, mora spoštovati to njeno vrhovno načelo in ga braniti pred napadi nasprotnikov. Kdor tega ne stori ali kdor nasprotnikom celo pomaga, ta ni njen član, ampak njen sovražnik. Nikdo, ki veruje v znanstvo, ne more biti pristaš klerikalizma, kar velja naravno predvsem za visokošolca. Zgodovina slovenskega dijaštva kaže, da se je dijak vedno zavedal te resnice, vsled česar klerikalizem med dijaki ni imel pristašev do zadnjega časa. Novi tip akademika-klerikalca je produkt nove metode, novega sistema. Poleg mnogih in lepih vrlin ima naš dijak tudi eno slabo stran t. j. njegova gmotna stran. To je Ahilova peta našega dijaka. Umljivo je, zakaj ga napada klerikalizem ravno od te strani in kakor se kaže, ne brez vspeha.

Poglejmo od blizu te najnovejše bojovnike klerikalizma. Deliti jih moramo v več vrst.

V prvo, ki je najmanjša, spadajo tisti, ki mislijo, da so po prepričanju klerikalci; v drugo štejemo tiste, katere je zanesla beda in pomanjkanje v klerikalni tabor; v tretjo one, katere je prisilil v to terorizem staršev; v četrto vrsto pa, ki je največja, je združila bratce pohlepnost in ambicioznost. Najmanj interesantna je prva in zadnja vrsta, zato o nji le par besed. Abiturient, ki se je izkazal že na gimnaziji za ubogljivega, pohlevnega fantka, ki ni nikdar skočil čez plot in si na komando vstvaril prepričanje, je zrel za katoliško-narodno dijaško organizacijo. V isto organizacijo gredo tudi taki, ki nimajo prepričanja, ampak samo program, prav svoj lasten program, namreč osebna karijera. Te ljudi nasprotnikom prav privoščimo, vedno več jih imajo, glodali bodo, dokler bo kaj. Bolj nas zanimajo oni, ki polnijo klerikalna društva proti svoji volji. Kakor bajka iz polpreteklih časov se berejo vesti, ki poročajo o škandaloznih kupčijah, ki jih sklepajo klerikalci z revnimi dijaki. Za par grošev si kupijo človeško dušo. Ne očitamo jim njihovo brigo za svojo mladino. V naših očeh jih celo povzdiguje, da kažejo naklonjenost do svojih pristašev tudi v dejanjih. Ne, tega jim ne očitamo. Ampak da love z denarjem vedoma in sistematično ljudi, ki so vse prej kot njihovi pristaši, to je vnebovpijoč greh. Da pa delajo to vedoma in sistematično, dokazuje najbolj način, kako si skušajo ukloniti tudi boljše situirane dijake. V takih slučajih komandirajo župnika, da gre nad stariše in čez nekaj časa dobi sin pismo od doma, da se mora vpisati v klerikalno društvo, če ne ga bodo smatrali za zgubljenega sina in mu ustavili vsako podporo. Ne samo suhoparno štatistiko v številkah, navedli bi lahko imenoma ljudi, ki so prišli na ta način v klerikalno organizacijo, povedali bi lahko zgodovino vsakega posameznega slučaja v vseh podrobnostih. Saj se je že parkrat zgodilo, da je vstopil dijak v napredno društvo, da pa je bil vsled grožnje prisiljen, izstopiti in se vpisati v nasprotno klerikalno društvo. Kako vplivajo take razmere na dijake, se opaža najbolje na dotičnikih samih, ki so postali žrtve teh razmer. Igrati morajo hinavce med svojimi kolegi, napram svojim starišem. Ker vidijo, kako kruto se jih je oropalo najsvetejšega, kar so imeli, in da svet molče dopušča

to suženjstvo, zgubé polagoma vero v resnico in poštenost. V cinizem in nihilizem vodi ta pot.

Vsi viri, iz katerih dobivajo klerikalne dijaške organizacije svoje člane, se konstantno večajo. Vsled intenzivnejše in neovirane agitacije na sred. šolah, dobivajo vedno več takozvanih prepričanih katoliškonarodnih akademikov; vsled naraščajočega političnega vpliva klerikalizma imajo vedno več štreberjev in pohlepnežev, vsled podvojenega duhovniškega terorizma in vsled popolnitve korupcijskega mehanizma je vedno več posiliklerikalcev.

Kam vodi ta razvoj? Na napredni strani se energija ni zvečala, preje padla, nasprotniki pa delajo s podvojenimi močmi. Če hočemo zatreti korupcijo, če hočemo osvoboditi zaslužnjene tovariše, če hočemo rešiti idealizem med dijaki, se moramo najprej zavedati resnosti položaja. Če se bomo zavedali tega, bo narasla naša energija, z večjo vstrajnostjo bomo gojili samoizobrazbo, z večjo pozornostjo bomo zasledovali dogodke na srednjih šolah in krepko posegli vmes, če bo postajal nasprotnik predrzen in prenesramen. Slovenska napredna javnost pa mora podpirati dijaštvo gmotno in moralno, če si hoče ohraniti mladino.

KRIVIC:

VEČ LUČI!

(„Zori“ v odgovor.)

Preidem takoj k stvari; na Vaše očitke, da sem ignorant, ne odgovarjam. Kaj se hoče, ni me sv. Duh razsvetlil kot Vas. Toda za Vaše znanje Vas ne zavidam, kot Vas nihče ne, ki čita Vaš članek.

1. Rimsko-katoliška vera, pa veda in znanost. Samo naznačim: stvarjenje sveta v sv. pismu in pa geologija ter naravoslovje. Tu ne pomaga nobeno sholastično besedičenje. Preidem pa takoj do boja, ki ga je vedla Cerkev proti Kopernikovim spisom in Galileju. Tu Vam ne pomaga nič konstatirati, da je bil Kopernik veren, in da je bil veren Galilej. Gospod Fr. Terdan! Saj nikjer ne trdim, da ni bil veren; zakaj se trudite? Saj to govori zame, ne za Vas! Veren je bil, vendar je bil na indeksu. Ni bil na indeksu radi krivoverskih spisov, ampak radi svojih znanstvenih spisov. Kot znanstvenik tedaj je trpel od rimske inkvizicije. Rimsko-katoliška vera in znanost, moderna znanost! Kar ste o Galileju napisali, ne odgovarja resnici! Draper (Zgodovina konfliktov med vero in vedom) pravi na str. 197 (češki prevod): „Galilej je bil poklican pred sveto inkvizicijo in obtožen, da je učil, da se zemlja suče okoli solnca, nauk, ki se popolnoma protivi Pismu. Naročeno mu je bilo preklicati to herezijo, sicer, da ga zapro. Dalje je dobil povelje, da mora popolnoma prenehati učiti in braniti teorijo Kopernikovo in se zavezati, da v prihodnje o nji ne bo niti pisal, niti je

branil. On pa, dobro vedoč, da resnica ne potrebuje še mučnikov je zahtevano preklical in obljudil, kar se je od njega zahtevalo.

16 let je imela Cerkev mir. Leta 1632. si je pa drznil Galilej objaviti svoje delo naslovljeno „Sistem sveta“, ki se je pečalo z zagovarjanjem Kopernikovih naukov. Bil je na novo poklican pred inkvizicijo v Rim; tam so ga tožili radi trditve, da se suče zemlja okoli solnca. Oznanili so mu, da si je nakopal kazen za krivoverstvo. Na kolenih kleče in roke držeč na bibliji je bil prisiljen odprideči in prokleti nauke o gibanju zemlje. Kakšen prizor! Ta častiti mož, najslavnejši te dobe, je bil prisiljen tajiti fakta, katera so njegovi sodniki kot on sam pripoznavali za prava. Vrgli so ga v ječo in tam se je ravnalo ž njim z neusmiljeno strogostjo 10 let njegovega življenja. Odrekli so mu cerkven pokop (po g. Fr. T. je bil deležen papeževega blagoslova!) G. Fr. T., kako ste posvetili z lučjo prave logike v zgodovino, da ste tam našli, da „Galilej sam ni bil prepričan o svojih trditvah“? Kako? Ali ni bilo olja? Ali mislite, da je bil Galilej slovenski klerikalec?

To je zgodovina o Galileju. Cerkev se je izkazala kot ovira vede. Kopernik je prišel na indeks. Šele pozneje sta prvi kot drugi izginila z indeksa. Toda nič za to! Kako je pa danes? Danes dobro in odkritosrčno označuje to razmerje in slališče § 80 prvega silaba: *anathema sit, kdor trdi „Romanus pontifex potest ac debet cum progressu, cum liberalismo et cum recenti civilitate sesse conciliare et componere“*. Kaj hočete vendar še več dokazov, saj citiram najvišjo avtoriteto katolicizma! Le ne praznih besed in zopetnih zavijanj! Ne učinkuje!

Da je Cerkev neprijateljica moderne vede — to dokazuje

2. indeks. Povem njegovo zgodovino; ne za Vas g. Fr. Terdan! Vam ni več pomagati!

Že papež Pavel IV. je izdal indeks prepovedanih knjig. Indeks je popravila na Conc. Trident. 1562. v to določena komisija, ga pomnožila in ta indeks je publiciral papež Pij IV. 1564. (Kongregacijo za indeks je ustanovil papež Pij V.) Indeks so popravljali poznejši papeži: Klement VIII., Aleksander VII., Benedikt XIV. In papež Lev XIII. je razveljavil pravila tridentinskega koncila v buli „*officiorum ac munerum*“ (25. januarja 1897) in vpeljal nova pravila, po katerih se je ravno novi indeks sestavil. Tako govori znanstvenik Groß v svoji učni knjigi o cerkvenem pravu. Ali je tudi ta izpovedal svoje neznanje o indeksu?

V kolikor me ta zgodovina o indeksu uči, smem domnevati, da ima papež prvo besedo pri sestavljanju indeksa, vsaj s tem, da on določuje, katerih pravil se morajo držati kardinali in kanonisti, združeni v kongregaciji za indeks, pri sestavi indeksa. Nam ni tu nič mar, ali sestavlja indeks neka nezmotljiva Cerkev (jako nevidna) ali ne. Glavno je, da ga sestavljajo papež in kardinali v združeni kongregaciji. Torej hierarhija, ki s tem dokumentira svoje neprijateljstvo napram moderni vedi. Toda saj tudi Vi sami pravite, da ima Cerkev kot popolna družba, močna katoliška organizacija,

pravico imeti statute, pravila in norme, in k tem je po mojem skromnem mnenju prištevati tudi indeks. Par vrstic poprej pa že govorite, da onih mož ni obsodila Cerkev, ampak „kongregacija za indeks“, katero bi pa menda Vi celo radi naprtili na rame italijanskemu kralju, tako ljubko govorite nekaj o Kvirinalu. Veste, to pa ni odkritosrčnost. Vi hočete nevedne učiti?! Začnite pri sebi in oprostite se ene slabe lastnosti: v kalnem ribariti!

3. Vi pravite: „Imenujte mi dejanskega katolika, ki bi ga temeljito znanstveno pečanje s profanimi vedami oviralo, verovati v nadnaravno razodetje“. Ne trdim, da to ni mogoče! Toda kaj pa to pove? Nič drugega nego, da morejo biti znameniti ljudje, ki imajo verske potrebe, katere pa na običajni način zadovoljujejo. Nasprotja med vedo in cerkveno avtoriteto niso preživeli, ne prebojevali in ne rešili. To ni nič drugega.

4. „Kakšna je nadoblast, ki posreduje vero v nadnaravne resnice?“ Na papeškem prestolu so sedeli Sikst IV. (odkod je dobival 20.000 dukatov?! Odgovorite! Vi zagovorniki in pristaši katoliške etike!) Aleksander VI., Lev X. (kako je rekel o Kristu, je znano.) In preje: Bonifac VII. je umoril svojega prednika Benedikta VI., se vrnil po smrti Otona II. v Rim in tam pustil Janeza XIV. obesiti. Janez XIX., laik, je papeško oblast kupil. (Mahl-Schedl-Alpenborg: Grundriß des Kirchenrechts.) Kaj ne: „saj ravno s tem, da je sedelo toliko slabih papežev na stolu, a je Cerkev kljub temu obstala, ravno s tem je Bog pokazal, da je Cerkev njegova ustanova, ker sicer bi se morala zrušiti.“ ... To je en stavek iz apologije! Pa kakšna je bila dalje ta avtoriteta? Kostniški koncil je proklel in obsodil stavke Husove, katerih Hus nikdar učil ni; koncil je imel sodbo že pred zaslišanjem pripravljeno. In nezmotljiva Cerkev pa Janez Nepomuk. Papež Lev XIII., filozofični papež, pa Lev Taxil! Kaj k vsemu temu porečete?

5. Cerkev — pa Kristov nauk. Teorija — praksa! Ne gre se za to, če ga je nepokvarjenega ohranila — ampak če se „dejanjski katoliki“ po njem ravnajo! Dejanjski katoliki — pa ljubezen do bližnjega (recimo do naprednega človeka). Pa porečete: politika, politična stranka; Cerkev ni za njo odgovorna! Saj ravno to je tisto: teorija tako — praksa diametralno nasprotno. Vsi to čutimo! In to je to, zakaj izgubljam vero! Na univerzi nihče ne izgublja vere! Brez nje (mislim brez rimsko-katoliške) prihajamo že na univerzo! Kdo nam jo je vzel? Dejanjski katoliki — v veliki meri pa duhovniki. Dozorevajoči verni deček gleda dejanje in ravnanje dejanjskih katolikov — primerja s tem nauk, ki se mu je podajal od kateheta! Pa vidi prepad — disonanco. Pa to ne le v enem, ampak v mnogih slučajih, skoro povsod; pri svojih součencih, učiteljih. Vidi njihovo življenje, dejanja — primerja s tem moralko, ki se mu razlaga od kateheta. — Prepad! Slišite gospodje: tu se ob tem primerjanju začenja v mislečem dečku boj, o katerem Vi niti pojma nimate. Ker če bi ga imeli, ne bi tako govorili o brezverskih študentih. Kdo jim je pa vzel vero? — Dejanjski katoliki! Toda takšne besede so zastonj — tam, kjer ni odkritosrčnosti!

6. Poduk v ljudski šoli. Nisem pozabil udarcev, ki sem jih dobival jaz, ki so jih dobivali moji sostanovalci od brumne gospodinje — ki je bila s katehetom v zvezi — kadarkoli nisem znal verouka, ker se nerazumljivih stavkov nisem mogel oziroma ne hotel učiti. S „štaberlom“ se nam je vtepal verouk na delu telesa, ki ga ne imenujem! Spominjam se še tudi dobro blestečega obraza patra, ki je držal za vozlje pri halji, ko je spraševal verouk! Svobodno Vam je imenovati me otroka, toda kaj porečete Tolstemu, ki pravi: „... Cerkveni nauk se vtepa ljudem v glavo v takem stanju, da ne morejo presoditi, kaj se jim podaja.“ In potem pove, da so v takem stanju „glavno otroci“. (List k duhovništvu.) Ali pridete zopet z Zlatoustom?

6. Katolicizem (praktični) pa razum (boljše: nerazum). L. 1903. je izdal v Münstru redemptorist Georg Freund svoje pridige: Die Marienverehrung in tam stoji doslovno: „Marija je bila v stanu svobodno se posluževati svojega razuma že v telesu svoje matere Ane, predno je zagledala luč sveta. Moramo predpokladati, da je še nerojena vedela o bogu in o drugem svetu, o namenu in koncu človeka, o sredstvih, s katerimi naj bi bil namen dosežen, že mnogo več kot največji duhovi vede po dolgoletnem premišljevanju, študiju in molitvi...“ Credo, quia absurdum — kaj ne? Ni davno tega, kar je izšel spis profesorja katoliške teologije v Münstru, Bautze: Die Hölle (drugo izdanje 1905) razume se, da s škofovim dovoljenjem; in tam razlaga na podlagi Pisma, svetih očetov in sholastikov, najnovejših teologov in z dravega razuma, kje je peklo — kadeči se kraterji so peklenska vrata. Potres je trepet pred peklenskimi mukami. V tem spisu lahko čitate o polivanju duš. Čitate, da mraza in zime po mnenju najnovejših teologov ni tam. Peklenski ogenj pri svoji ogromni toploti malo sveti, ker tudi prirodoznanstvo dela razliko med svetlobnimi in toplotnimi žarki. (Tam bo torej kakor za nalašč za tiste, ki temo ljubijo!!) — Gotov sem z Vami g. Fr. Terdan. Če prihodnjic prižgete mesto luči prave logike celo grmado, ne bom Vam odgovarjal. Vi pa kakor hočete — samo bodite stvarni in dokažite, kar bode te trdili*); moje ignorance mi niste dokazali; o sebi ste pa dokazali, da je resničen rek, da raseta neumnost in prevzetnost na enem deblu.

PROF. Dr. BŘETISLAV FOUSTKA:

ABSTINENCA KOT KULTURNI PROBLEM.

(Z avtorjevim dovoljenjem prevedel Krivic.)

(Konec.)

Samo na Češkem imamo 606 pivovaren, (od teh je 284 v čeških, 322 v nemških in aristokratskih rokah) ki so leta 1907. izdelale v celem 9,583.929 hl piva. Povsod po Avstriji najdemo tudi po deželi lepe alkoholne hotele, restavracije, gostilne; toda zato trpimo v

*) Glede potvare citatov bi se pa raje obrnili na „Slovenca“, ki potvarja citate iz „Omladine“, da je naravnost nesramno. Katoliška moralka!

Avstriji za nedostatom javnih ljudskih čitalnic in knjižnic, a še za večjim nedostatom ljudskih kopališč — zato pa imamo kasernirano prostitucijo! Ta karakterizira tudi naše gospodarsko stanje in gospodarsko kulturo! Ali bi se moglo nekaj podobnega reči, ko bi bila Avstrija že zelo abstinentna?

10. In konečno bi povedal še nekoliko besed k tehnični kulturi; komu bi pa ne bilo jasno, v koliko bo morala biti moderna tehnika hvaležna — in je že — abstinenti? Nekaj novega je mogoče opazovati v tehnični stroki: da se začanja ozirati na razmerje do etike. Da, toliko odgovornosti napram človeškemu življenju en masse ni morda nikjer drugod kot ravno v nekaterih tehničnih strokah: pri stavbi mostov, v rudokopih, pri železnicah in pod. Ostanke železničnega mosta na dvoru curiške politehnike, ti dajejo ad oculos dokaz za to, kaj to pomenja: etika in tehnika. V tehniki se gre vedno za to: pozoren biti! pozor! Toda ali more biti alkoholik sploh pozoren? In čim večji socialni pomen ima tehnično delo, tem več potrebuje abstinence.

In tako povsod, v vseh strokah, panogah, na vseh poljih mišljenja, čustva in življenja more ideja abstinentna pokazati svoje pozitivne vrednosti. Ona jih tvori! Abstinenca ni nič negativnega, abstinent je človek dela, tudi če se zdržuje, tako moremo z Nietzschejem trditi.

11. Za nas Čeha je vprašanje treznosti zaeno del malega naroda. Ta problem je mogoče do gotove mere formulirati v zahtevi: zvečati notranjo silo naroda. Število prebivalstva je gotovo velika moč, toda ta ne odločuje sama. Gre tu za kvaliteto prebivalstva, gre za njegove notranje vrednosti in za njihovo koncentriranje. To je dobro razumel Havliček, ko je opominjal k zbiranju vseh naših sil tako velikih kot malih. Majhen narod si v neizprosni boju za obstanek ne more dovoliti luksusa, da bi zgubil brez potrebe bodisi tudi samo enega moža, bodisi samo eno silo. Zakaj torej uničiti toliko energije, moči in vrednosti, kolikor jih pogublja kronična pijanost.

Težiti za treznostjo pomenja za nas Čeha prispevati k dovršenju našega prepioroda. Naš padec je bil globok in dolg. Težko smo iz njega vstali. Naš prepiorod se je vršil najpreje na jezikoslovnem in literarnem polju, pa je zavzel kmalu širše in daljše predmete: vedo, umetnost, politiko, gospodarstvo. Danes gre tudi za naloge socialne, npravne, in narodno biologične. Začenja se pri nas oglašati zanimanje za vprašanje fizične moči naroda. Leta 1901. se kažejo pri nas zahteve socialno higienične že med zahtevami narodne politike (temeljni program češke napredne stranke) in v l. 1907., in 1908. se na te zahteve za časa volitev še bolj ozira.

V to težnjo spada tudi naše abstinentno gibanje. Hočemo, da bi bilo zavestno razumevano kakor del v verigi teženj za naš popolni prepiorod. In gotovo je v abstinenti prepiorodna sila. In to ne le za biologično moč naroda. Tudi za npravno. Zlomiti s starimi navadami in začeti novo življenje — in v abstinenti je poskus za drugo življenje — to je problem volje, v tem je poskus notranjega prepioroda.

Zato če hočemo biti res napredujoč narod, če hočemo res dovršiti delo svojega preporenja, ne smemo se zapirati regenerujoči sili treznosti.

Ne trdim, da treznost sama že vse napravi. Družabno življenje je preveč mnogostransko, kot da bi moglo biti regulirano z edino sestavino, pa če bi bila tudi ta združena z vsemi življenjskimi stranmi. Ravno tako ne trdim, da že s samo abstinenco eden lepše živi kot drugi — toda ceteris paribus pri drugače enakih okolščinah, je tu ena vrednost več. Potrebno je tudi z vsem orožjem delati proti vsaki degeneraciji, nazadnjaštvu in temi. Toda komponenta abstinentnega življenja je važnejša, kot se navadno danes misli.

In tako končam z izjavo, da treznost poleg dela za povzdigo posameznega človeka, za enakopravnost žene, za osvobojenje deteta in za osvojenje iz klerikalne teme spada k najvažnejšim kulturnim in življenjskim vprašanjem vsakega naroda.

UMETNIŠKA PRILOGA „OMLADINE“.

Proizvod drobne plastike, ki ga prinaša v fotografskem posnetku današnja številka „Omladine“, pomenja pri nas začetek neke vrste umetnosti, v kateri doslej Slovenci skoraj da nismo imeli zastopnika.

In vendar, kako važno vlogo igra drobna plastika v življenju vsakega kulturnega človeka, ki si izkuša svoj interieur, v katerem se neprestano giblje, urediti z okusom in čutom za lepoto! Sto in sto predmetov je, ki jih rabimo vsak dan, bodisi da ž njimi krasimo sebe ali svoj stan, bodisi da se jih poslužujemo pri svojem vsakdanjem delu. Iz čigavih rok so prišli, kdo jim je dal lice in obliko? Tovarna! Špekulacija jim je bila mati in zaplodil jih je najgrobji množični okus. Z umetnostjo in lepoto niso niti od daleč v sorodu.

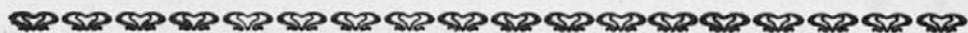
Koliko narodnega kapitala se po malem izmeče za tako „ceneno“ umetnost! Nekoliko dražji je res produkt, ki je prišel neposredno iz umetnikove glave, a koliko dragocenejši je zato po svoji individualni notranji vrednosti! Do tega spoznanja se pri nas do danes ni prišlo. Zato je drobna plastika pri nas doslej najbolj neobdelana ledina. Seveda: kjer ni odjemalcev, tam ni tudi ponujalcev. Toda kakor so pri nas v vseh strokah umetnosti začeli od boga nadarjeni umetniki takorekoč vsiljevati našim ljudem umotvore svojega slovenskega uma, tako se je našel končno tudi na tem polju mlad, navdušen in nadarjen mladenič, ki hoče poizkusiti, se li dá v naše vsakdanje življenje zanesti nekoliko več lepote in umetnosti.

Imenuje se Anton Sever. Spreten portretist v plastiki je. Sedaj izpopolnjuje svoje znanje v specialni šoli znanega dunajskega medajlerja profesorja Marschalla in kot tak je tudi član dunajskega akademičnega društva „Slovenija“.

S pričujočo plaketo našega pesnika-prvaka se je prav ugodno predstavil Slovencem. Ni se zastoj dopadlo to delce njegovemu profesorju. Doberšen kos umetniškega čuta leži v njem. Prešerna, od katerega nimamo nobene zanesljive slike, portretirati ni baš lahko, zlasti pa ne v profilu, ki nam je celo pri znanem človeku precej tuj, ker ljudi nismo vajeni gledati od strani, ampak naravnost v obličje. Ali reči moram, da je vsaj mene ta umetnikov prvenec prav prijetno iznenadil. Ne moti me niti nekoliko mladostnejši in idealnejši izraz pesnikov, ki smo si ga navadili misliti nekoliko bolj potrtega od „življenja peze“; ne moti me, pravim, zato, ker dobro odgovarja namenu in obliki umetnine, v kateri jo hoče umetnik sedaj ponuditi slovenskemu občinstvu. Sever je dal namreč svojo plastiko reducirat v podobi emblemov, ki se bodo mogli nositi kot obeski pri verižici ali kot ženske brože. Upati je, da naše narodno ženstvo in dijaštvo, na katero umetnik pri tem v prvi vrsti računa, ne bode mlademu možu z malobrižnostjo izpodrezalo kril mladostnega poguma, ampak da ga bo s pridnim naročanjem navdušilo, da se bo mogel z neohlajenim žarom svoje duše posvetiti tej stroki umetnosti, za katero bi bil že čas, da okraši nekazne kote našega vsakdanjega bitja in žitja*).

Na Dunaju, 5. junija 1909.

Dr. Ivan Prijatelj.

SLOVENSKO VSEUČILIŠKO VPRAŠANJE.

Junktim. „Narodna Zveza“ je izdala izjavo, kjer pravi, da se mora ustvariti med italijanskim in slovenskim vseučiliškim vprašanjem junktim. N. Z. je to že večkrat povdarjala. V njenem imenu je tudi dr. Korošec na znanem dijaškem shodu na Dunaju govoril o junktimu, razven tega pa še zatrjeval, da N. Z. zahteva reciprociteto z univerzo v Zagrebu. Ta točka manjka v zadnjem komunikeju jugoslovanske delegacije, kar znači korak nazaj. Sploh pa smo tudi glede prve točke jako skeptični, ker se vedno bolj kaže, da sedanje naše zastopstvo na Dunaju nima ne smisla ne sposobnosti, izvojevati slovenskemu narodu temelj kulturnega razvoja. S tega stališča je tudi presojeti vse programatične točke naših strank o poslovenjenju uprave, nastavljanju slovenskih uradnikov po naših krajih itd. Izvršitev teh točk je kratkoinmalo nemogoča, ker nimamo dovolj akademičnega izobraženstva, tega pa ne bomo imeli, dokler ne dobimo lastnega vseučilišča. To je menda jasno kot beli dan; samo naši politiki so tako kratkovidni, da še vedno grade hišo pri slemenu.

Anketa o italijanskem vseučilišču. Na Dunaju obstoja društvo „Wiener akad. Verständigungsverein“, ki si je postavilo nalogo razmotrivati avstrijske

*) Opomba uredništva: Eksekutiva narodno-radikalnega dijaštva je založila v zvezi s tov. Severjem Prešernovo plaketo v kronski velikosti, da se lahko porabi kot obesek ali kot broža. Ena medalja v bronci stane 1.50 K, v srebru 3 K. Naroča se pri **Antonu Severju, Dunaj, VIII., Breitenfelderstrasse 20.** („Slovenija“). Ker je prva zaloga jako majhna, opozarjamo, da naj si tovariši in občinstvo hitro naroče.

nacionalne boje in pripravljati med akademiki različnih narodnosti pot k sporazumljenju. Na dan 25. maja je sklicalo anketo o italijanskem vseučiliškem vprašanju, ki so se je udeležili Italijani, Slovenci, Nemci, Rusini in Zionisti. V imenu italijanov je govoril dr. Dudan, zagovarjajoč in zahtevajoč laško vseučilišče v Trstu. Argumenti, ki jih je navajal za svoje trditve, so prav taki, kakor smo jih že čestokrat slišali. Opazili smo, da sodijo laški akademiki o tržaških Slovencih prav tako kakor njihovi politiki: Slovence v Trstu ignorirajo, najbrže vsled tega, ker so preveč zaljubljeni v svojo moč in zaradi tega kratkovidni. Izmed Slovencev sta govorila gospoda jurista Veble in Stanonik; zastopala sta stališče, ki ga imamo vsi slov. akademiki v tem vprašanju. Rusin Baczinski je posebno toplo pozdravljal laško univerzo v Trstu in zagotavljal Lahe simpatij vseh Rusinov. Nekako neprijetno je bilo slišati, ko je trdil, da je slovenska državnozborska delegacija najbolj reakcionarna . . . In uspeh dolgih debat? Italijani in Slovenci se nismo mogli sporazumeti v nobeni točki, postavljale so se trditve proti trditvam. Naše mnenje je, da so take ankete popolnoma brezplodne in da Verständigungsverein ne doseže ničesar kljub svoji idealni zasnovi.

Državni poslanec g. Ivan Hribar je interpeliral v državnem zboru zaradi konfiskacije naše brošure „Visoka šola v Ljubljani“. Vseučiliški odsek dunajskega dijaštva bo sklepal dalje o usodi te važne publikacije.

SLOVENSKO DIJAŠTVO.

Akademično tehnično društvo Tabor v Gradcu si je izvolilo za letni tečaj sledeči odbor: iur. N. J. Vrabl, predsednik; ing. Fran Fischer, podpredsednik; med. M. V. Brezovnik, tajnik; iur. Alojzij Trstenjak, blagajnik; chem. Vladimir Frankovič, knjižničar; cand. iur. Odon Cajnko, gospodar; iur. Ivan Brezovec, namestnik; cand. iur. Ivan Jančič, cand. med. Hugon Robič in cand. iur. Fran Rodošek, pregledniki.

»**Slovenija**« si je izvolila za letni tečaj sledeči odbor: predsednik phil. A. Sovre, podpredsednik iur. E. Brezigar, tajnik phil. A. Debeljak, blagajnik phil. Fr. Vrhovnik, knjižničar iur. Iv. Sajovic, gospodar iur. V. Kobè, arhivar iur. D. Maraš, namestnika phil. J. Perič in phil. St. Stor, pregledniki phil. Fr. Bradač, med. B. Küssel in med. V. Zalokar.

Akademično društvo slovenskih agronomov »Kras« si je izvolilo na I. rednem občnem zboru letnega tečaja sledeči odbor: predsednik Dragotin Gustinčič, podpredsednik Vojko Koprivnik, tajnik Savo Bratina, blagajnik Viktor Starovašnik, knjižničar France Pleško, namestnik Vatroslav Kraut, preglednika Albert Vedernjak in Fran Novak.

Štiridesetletni jubilej »Slovenije«. Slovensko akademično društvo „Slovenija“ je priredilo v proslavo svoje štiridesetletnice skromen prijateljski večer na ustanovni dan 26. maja. Udeležilo se ga je lepo število gostov, med njimi primarij in vseučiliški docent dr. Drozda, nadrevident Luzar, dr. Prijatelj s soprogo, dr. Tuma, dr. Podpečnik, dr. Škrlič, dr. Fatur, prof. Vodnik, gdč. L. Poljančeva, gdč. Zemljanova in drugi. Častno so bila zastopana slovenska akademična društva, društva slovenskih agronomov „Kras“, tržaško fer. društvo „Balkan“; pozdravne brzojave so poslali: bratska društva „Adrija“, „Tabor“, ljubljanska in dolenjska „Prosveta“, „Svaz češkoslovenskega dijaštva v Pragi“, „Slovenska beseda“, častni član in starešina dr. Žerjav, petnajst ljubljanskih starešin, bivši predsednik eksekutive tovariš Lipold, bivši predsednik „Tabora“ techn. Hrvat. Pesnik Oton Župančič je brzojavil:

„S hitrim očesom nazaj poglej,
truda se spomni, premeri pot,
uči od starih resnic se in zmot,
a potem oči naprej!
Kar za bodočnost je v prošlosti svetega,
hrani ji srca razvnetega!“

Pismo so čestitali „Sloveniji“: častna člana Gorup vit. Slavinjski in notar Luka Svetec, prof. dr. Murko, „Matica Slovenska“, „Zveza slovenskih izobraževalnih društev na Štajerskem in Koroškem“, „Socialni odsek“ štajerskega učiteljstva, predsednik „Zvezde“ J. Pukl, hrv. fer. društvo „Marsonia“ v Brodu in drugi. — Predsednik tovariš Sovre je v kratkem govoru podal pregledno škico štiridesetletnega razvoja Slovenije in označil njeno sedanje stališče. (Zgodovinsko spomenico izda Slovenija v kratkem.) Nato so govorili zastopniki Čehov, Poljakov, Rusov, Hrvatov, Srbov, prinašajoč Sloveniji pozdrave in čestitke slovan. akademikov na Dunaju. Primarij dr. Drozda, ki je bil v ozkih stikih z ustanovitelji „Slovenije“ in pozna društvo že od njegovega postanka, se je v svojem govoru spominjal Šukljeta in Levca, prvega kot zastopnika radikalne, drugega kot zastopnika, konservativne struje v prvih letih društvenega življenja. Čestital je društvu kot edini navzoči vseučiliški učitelj. Gdč. Zemljanova je pozdravljala Slovenijo kot zastopnica slov. ženstva. Zlasti simpatično so nazdravljali „Sloveniji“ Srb Šečerov in Hrvata Mitrović in Jantolek. V imenu „Krasa“ je čestital agr. Bratina. Predsednik „Prosvete“, tovariš Trampuž je primerjal Slovenijo z visoko šolo, Prosveto z laboratorijem, kjer se teoretično znanje praktično izrablja. Tovariš Zalokar želi, da društvo ohrani in čvrsti vezi z domovino, z domačim ljudstvom. — V imenu starešin je govoril tov. Mravljak, spominjaje se, da je Slovenija najbolj napredovala takrat, kadar je domovina pozabila nanjo, in želeč, da naj izide iz Slovenije vedno več dobrih in vstrajnih delavcev. Dr. Henrik Tuma je omenjal može, ki so bili plod društva, in opozarjal na nekatere točke, katere slov. dijak navadno premalo študira v tujini. Kdor domovino pozna, jo ljubi. Treba pa se je tudi poglobiti v bistvo tuje kulture in študirati tuje svetovne gospodarske razmere. Tov. Sajovic je napil slov. ženstvu, tov. Zavrnik pa se je spomnil naših mlajših tovarišev — srednješolcev. — Slovenijanski pevski zbor je marljivo pel slovenske in slovanske pesmi med posameznimi napitnicami in pri prosti zabavi. — „Slovenija“, kot eno najstarejših slovenskih društev, namerava v širšem obsegu proslaviti svojo štiridesetletnico v domovini, v Ljubljani.

Slovenskim filozofom. Seznam slovenskih izprašanih in neizprašanih suplentov in absolviranih še nikjer nastavljenih filozofov nam kaže, da se slovenski filozofi še vedno premalo ozirajo na naše nasvete. Klasična filologija je po sedanjem stanju popolnoma prenapolnjena. Imamo namreč 41 suplentov in absolviranih klasičnih filologov, od katerih jih ima sedaj službo le 19 in ni upati, da bi dobili ostali v prihodnjih letih službe. Izboljšajo si svoj položaj le, ako prav posebno hitijo s svojimi izpiti. Popolnoma izprašanih je sedaj le 12 filologov-suplentov. Slično je tudi z germanistiko in slavistiko, za kar imamo 16 suplentov in absolviranih germanistov in slavistov. Službo jih ima le 8, a popolnoma usposobljena sta le dva germanista in en slavist. Za moderno filologijo je za mesta na slovenski zemlji tudi dovolj poskrbljeno. Imamo 10 suplentov in absolviranih, od katerih jih je v službi 6, pa še ti večinoma zunaj domovine. Popolnoma je usposobljenih 5, dva imata delni izpit. Za zgodovino in zemljepisje imamo 21 suplentov in absolvirancev. Popolni izpit jih ima 10, delni eden. V službi je devet suplentov, eden je poskusni kandidat.

Ostali so brez službe, večinoma že starejši zgodovinarji, ki pa odločno prepočasi študirajo. Če bi hitro napravili izpite, bi še lahko dobili mesta. Največ izprašanih kandidatov imamo za matematiko in fiziko. Od 18 suplentov in absolvirancev je 16 popolnoma usposobljenih. 12 jih ima službo, 3 so poskusni kandidati. Najbolj ugodno je za naravoslovje. Tu imamo samo 9 suplentov in absolvirancev, od katerih jih ima 6 popolni izpit in dva delnega. Na službi jih je 7. Za to stroko bi bilo nasvetovati, da se ji posvetita v jeseni kaka dva. Kakor je torej iz navedenih podatkov razvidno, je najbolj slabo za neizprašane klasične filologe in za matematike. Takojšnji izpiti bi položaj izboljšali, vsako odlašanje bi bilo pogubno. Vsem filozofom, absolviranim kot mlajšim, pa bi še enkrat kar najodločneje svetovali, da bi v lastno korist iskali malo več stikov z že nastavljenimi profesorji in suplenti in z „Društvom slovenskih profesorjev v Ljubljani“, ki jim bodo gotovo rade volje šli na roko z raznimi nasveti. Mlajšim filozofom, ki imajo šele par semestrov, pa stoji za njih stroko slabo, bi svetovali, da si izberejo drugo stroko, dokler je še čas. Poznejše tarnanje je prepozno. Matematike bi opozarjali na opisovalno geometrijo.

Absolvirane filozofe opozarjamo, da dobijo lahko službe na srednjih šolah v Bosni. Bosanska deželna vlada razpisuje sedaj več definitivnih mest, obenem pa pristavlja, da bi dobilo službo tudi večje število suplentov, zlasti klasičnih filologov in germanistov na raznih bosanskih srednjih šolah. Suplenti upajo lahko na skorajšnjo stalno namestitvev. Suplenti imajo plače, brez ozira ali so izprašani ali ne, letnih 2000 kron, definitivni pa takoj plačo 9. činovnega razreda (2800 K) in aktivitetno doklado, ki znaša v Sarajevu letnih 1200 K, po drugih mestih pa 960 K. Prošnje je treba vložiti do 20. junija t. l. pri bosanski deželni vladi. Priložiti je treba maturitetno in zdravniško (od kakega državnega zdravnika izdano) spričevalo, domovinski list, usposobljenostno spričevalo, ali pa v slučaju, da prositelj še nima izpita, absolutorij, in reverz, s katerim se zaveže, da se priuči, ako še ne zna, v dveh letih hrvaščine in napravi tozadevni izpit iz hrvatskega učnega jezika. Ako nima kdo priloge pri roki, naj vloži takoj samo prošnjo, ter pristavi, da priloge v najkrajšem času dopošlje. Prošnje se kolekujejo s kolekom za 1 K, priloge pa, ako še sploh niso kolekovane s koleki po 30 vin.

Graško nadsodišče in Slovenci. Pravosodni minister je vložil par dni pred binkoštni v gosposki zbornici zakonsko predlogo, s katero se skrajša pripravljalna službena doba sodnih uradnikov na dve leti, tako da bi bilo mogoče, da postanejo v bodoče avskultanti že po dveh letih službovanja sodniki v 9. činovnem razredu. Pomanjkanje sodnih uradnikov je privedlo justičnega ministra do tega koraka, ki ga je z veseljem pozdravil zlasti naš mlajši sodni naraščaj, kajti baš v okrožju graškega nadsodišča je bilo pomanjkanje primerno jezikovno kvalifikovanega uradniškega naraščaja najbolj občutljivo. — Toda na Dunajuo bračajo, v Gradcu pa obrnejo. Pred par dnevi namreč se je primeril doslej nezaslišan slučaj, da so slovenskega absolviranega jurista, ki je prosil, za vsprejem v sodno službo v okrožju graškega nadsodišča, enostavno odklonili s puhlo motivacijo, da je število pravnih praktikantov, ki je določeno za graško nadsodišče, že polno! To je prazna fraza in vrhutega debela neresnica! Za okrožje graškega nadsodišča namreč ne obstoja nikak zakonito določen numerus clausus pravnih praktikantov in dokler tega ni, je graško nadsodišče dolžno vsprejemati toliko praktikantov, kolikor se jih priglasijo, če imajo le zakonito zahtevano usposobljenost. Kar se slednjega tiče, je pač gotovo, da so slovenski prosilci bolj kvalifikovani kot nemški, ki so v dveh tretjinah graškega nadsodišča vsled jezikovne nezmožnosti absolutno neporabni. Postopanje graškega nadsodišča pomenja

nečuveno politično pristranost prve vrste, za katero dobi graško nadsodišče že zaslužen političen odgovor! Vidi se nam, da je ta novi slavni čin naših graških prijateljev prvi nasilni odzval glasovite Súdmarkine okrožnice, ki je pozimi pozivljala nemške juriste s črne deske dunajskega vseučilišča, naj čim številneje vstopajo v sodno službo pri graškem nadsodišču, da izpodrinejo s tem Slovence. Ker ta apel ni dosegel zaželjenega uspeha, hoče sedaj graško nadsodišče s protipostavno pristranostjo priskočiti Súdmarki na pomoč. Kadarkoli bo odslej hotel vstopiti v sodno službo Slovenec, bo seveda število pravnih praktikantov ravno polno: čim pa vloži prošnjo Nemeč, bo kajpada zopet ravno toliko prostora, da se še njega vsprejme in zapre naslednjemu Slovencu vrata. Na ta način upajo nemški nacionalci, da naš sodni naraščaj v žlici vode vtople. In ta lepa nakana se jim brezdvoma posreči, če ne dajo slovanski poslanci v drž. zboru na to najnovejšo justično klofuto takega odgovora, da bodo slične odločbe enkrat za vselej nemogoče. Kot zastopniki dijaških interesov zahtevamo, da se imenovani ukrep razveljavi in ugotovi, da se bo v bodoče sprejemalo Slovence pri graškem nadsodišču brez ovir in šikan; če bi pa bilo res, da se je v zadnjem času na protizakonit, zahrbtnen in nam sovražen način določil kak numerus clausus za pravne praktikante, zahtevamo, da se postavnim potom določi razmerje in fiksira ključ, po katerem se bodo v bodoče vsprejemali slovenski in nemški prosilci ter da se pri določitvi tega ključa primerno ozira na dvojno jezikovno kvalifikacijo slovenskih prosilcev. Naše poslance pa pozivljamo, da se za izpeljanje teh naših zahtev z vsemi parlamentarnimi sredstvi bojujejo!

VESTNIK ZA LJUDSKO IZOBRAZBO.

»Zveza narodnih društev« na Goriškem je imela občni zbor dne 9. maja v Gorici. Iz odborniških poročil povzemamo, da šteje sedaj sto in eno društvo in da jih je še med temi sama ustanovila tekom enega leta 36. »Zveza« ima svojo osrednjo knjižnico, iz katere je darovala šestim društvom 179 knjig, 17 društvom pa je izposodila v serijah 337 knjig. Predavanj je priredila Zveza vsega skup 88, izmed teh 28 v Gorici. V Gorici je bilo pri vsakem predavanju povprečno po 220, na deželi po 80 poslušalcev. Zveza se je brigala v prvi vrsti za petje, ker ima skoro vsako njeno društvo pevski zbor. Predsednik dr. Puc se je pritoževal, da ni močij za predavanja, katerih bi moralo biti še mnogo več. Da, delavcev manjka ne samo na Goriškem, ampak povsod. Skoro sramotno je, kako malo predavateljev imamo Slovenci. Naloga akademične mladine je, da se temeljito pripravi za to stroko v ljudsko izobraževalnem delu. Za predsednika je bil zopet izvoljen dr. Puc. Želeti bi bilo, da se priredi ob priliki občnega zbora sličnih zvez poleg ljudske veselice tudi kako predavanje v večjem stilu.

»Zveza izobraževalnih društev« se snuje tudi v Ljubljani za Kranjsko. Pripavljalnemu odboru načelujeta gg. Breznik in Ribnikar. Podobno zvezo imajo tudi Štajerci in Korošci.

Tržaško akademično ferijalno društvo »Balkan« je otvorilo dne 16. maja ljudsko knjižnico v Krepljah na Krasu.

»Klub slovenskih naprednih akademikov« v Celju kaže mnogo agilnosti in smisla za ljudsko izobraževalno delo. Ustanovil je ljudsko knjižnico v Gaberju, broječo 210 knjig in jo otvoril dne 23. maja.

»Università del Popolo« (Ljudska univerza) v Trstu. Ta ustanova, ki jo vzdržuje tržaški magistrat, se je doslej prav lepo obnesla. Ustanovila se

je l. 1906. in kaže vsako leto lepši napredek. Iz poročila za l. 1907/08 posnemamo sledeče podatke. Predavanja so dvojna: takozvane konference in pa lekcije (lezioni). Prve so namenjena inteligentnejšim slojem, druge pa priprostejšemu ljudstvu. Vstopnina znaša vedno 10 vinarjev. Konference se vršijo vedno v veliki telovadnici društva „Associazione Gimnastica“ (Sokol), in sicer v nedeljah popoldne; lekcije pa v štirih delih mesta. Konferenc je bilo lani vseh 14. Predavanja so imela za vsebino: „Socialni učinek pesimizma“, „Od Tolstega do Gorkija“, iz literature: „Promessi sposi in lombardska ironija“, Felice Cavallotti, Carlo Goldoni, Giosuè Carducci, itd. iz muzike: Muzika v Danteju, Tristan in Izolda, Muzika in muzicisti v Trstu, dalje iz socialne zgodovine: Napredek demokracije od l. 1870. naprej itd. Enkrat je tudi nastopil pri konferenci tržaški elitni kvartet in tu priredil koncert, kar je gotovo jako vzgojevalno. Lekcij pa je bila v vseh petih dvoranah 89!! Predmeti, o katerih se je predavalo, so bili najrazličnejši. Tako se je predavalo: iz literature: Carducci, Graf in D'Anunzio, Giacinto Gallina, Zgodovina italijanske literature 1788 — 1815 (4 predavanja), poleg tega razlaga Shakespearjevega dela „kralj Lear“. Iz zgodovine: Probujenje Italije (Risorgimento) od 1815 — 1831, (4 predavanja), Probujenje Italije 1789 — 1815) (4 predavanja), Zgodovina italijanskega gledišča (4 predavanja), „Okoli leta 500 (4 predavanja), Zgodovina Trsta (4 predavanja). Iz zdravstvenega polja: Higiena zob, (2 pred.), Higiena žene (5 predavanj, predvsem za ženske), Higiena želodca (2 pred.), Higiena otroka (4 pred. predvsem za mater); Alkohol in tobak, Seksualna higiena (4 pred.), Sežiganje mrtvih (2 pred.). Iz zemljepisja: Zemlja svetnikov in razumnikov (Irska), Opis Julijskih dežel (Regione Giulia = dežele, kjer bivajo avstr. Lahi), o vulkanizmu. Kulturno-zgodovinske vsebine (poleg že zgoraj omenjenih: Socialno gibanje v Rimu in na Grškem (v starem veku), Sege in navade v Julijskih deželah (4 pred.), Izbrana grška in rimska dela vpodobljajoče umetnosti (3 pred.). Iz raznih strok in polj: O sreči pri rabi fraz in besed, Škoda in strup novih mod, Energija in transmisija (iz fizike, 7 predav.), Eksperimentalna kemija (4 pred.). Računi o verjetnosti (prohabilità = Wahrscheinlichkeit). Pridelovanje sladkorja, pridelovanje tkanin, itd. itd. K vsem konferencam je prišlo skupno 9564 ljudi, poprečno torej 683 ljudi na eno. Največ jih je bilo pri eni konferenci 1642, najmanj 234. K vsem lekcijam je prišlo 8961 ljudi torej poprečno 100. Najboljši obisk je bil 1045, najslabši 71 udeležencev, „Ljudska univerza je priredila v „Društvu za pospeševanje malih obrti“ tudi 4 predavanja za čevljarje: anatomija noge, za krojače: higiena obleke (ponovljeno za modistke), in za vse društvenike: Bolezni v mali obrti (v 2 predavanjih). Vidi se, da je tako podjetje, kakor je „Università del popolo“ zares jako koristno in lahko izvanredno plodovito. Zato bi bilo potrebno, ko bi se med Slovenci sploh in posebno tudi v Trstu oživotvorila jednaka podjetja.

J. M. Č.

RAZNO.

Jan Hejret: Pangermanismus a Slovanstvo. Češko dijaštvo je izdalo pod gornjim naslovom drobno brošurico, da seznaní javnost z nevarnim prodiranjem Nemcev ne samo v Avstriji, ampak celo v kraljestvu Poljskem in v Rusiji. Zbrani statistični podatki o razmerju med Slovani in Nemci kažejo, da ni prazna beseda o „nemški nevarnosti“. Kaj podobnega bi morda lahko prinesel tudi „Slov. Branik“ v preglednem članku za Slovence. Brošura, ki jo tovarišem priporočamo (porabna je tudi za predavanje), se naroča pri „Akad. odboru Narodní Jednote Severočeske“ v Pragi II., Spálená ul. 26 in stane 50 vin.

Statistika slušateljic na avstrijskih univerzah v zimskem semestru 1908/09. Na dunajski univerzi je študiralo na juridični fakulteti 8 hospitantk; na medicinski 58 rednih, 11 izrednih slušateljic in 4 hospitantke; na filozofski 156 rednih, 291 izrednih in 39 hospitantk. V Krakovu je bilo vpisanih na med. fakulteti 44 rednih slušateljic in 7 hospitantk; na filozofski 129 rednih, 112 izrednih in 79 hospitantk. Lvovska univerza je štela na med. fakulteti 37 rednih slušateljic, na filozofski pa 132 rednih, 155 izrednih in 32 hospitantk. Češka univerza v Pragi je imela na pravniški fakulteti 13 hospitantk, na medicinski 19 rednih, na filozofski 38 rednih, 87 izrednih in 83 hospitantk. Graška univerza: na pravniški fakulteti je bilo 36 hospitantk, na medicinski 4 redne, na filozofski 12 rednih, 75 izrednih in 72 hospitantk. Na nemški univerzi v Pragi je študiralo na med. fakulteti 9 rednih, na filozofski 19 rednih, 54 izrednih slušateljic in 10 hospitantk. V Černovicah je bilo 7 hospitantk na pravni fakulteti, na filozofski 7 rednih, 56 izrednih in 2 hospitantki. Vseučilišče v Inomostu je štelo na filozofski fakulteti 23 rednih slušateljic in 15 hospitantk. — Skupno je torej študiralo na avstrijskih vseučiliščih 1949 žen in sicer: 664 rednih, 878 izrednih slušateljic in 407 hospitantk. Ženske imajo torej 7·5% števila vseh slušateljev.

Ustanove kranjskega deželnega odbora za medicinece. V zadnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega se je napravilo 5 ustanov za medicinece, Štipendije še niso bile javno razpisane in vendar je deželni odbor (referent za visokošolske ustanove je prof. Jarc) podelil eno ustanovo medicincu Jeršetu, članu „Danice“. Nikakor nočemo trditi, da g. Jerše ustanove ni potreben, pač pa se nam zdi jako čudno postopanje deželnega odbora, da oddaja štipendije brez razpisa kar pod roko. Tako samopašno klerikalni odbor pač ne bi smel delati. Sicer smo že vajeni tega, da klerikalci podpirajo svoje pristaše, kolikor morejo, odločno pa moramo protestirati, da se to godi na tak način iz javnih sredstev. Napredni deželni poslanci naj bi nekoliko kontrolirali delovanje deželnega odbora, da dijaštvo ne bo trpelo škode. — Vprašamo, kdaj se veljavno razpišejo ostale še neodane ustanove? Ali morda čaka deželni odbor, da bo v oktobru več klerikalnih prvoletnikov medicinecev?

Obrambeno delo klerikalcev. Koliko krika so zagnali klerikalci, ko se je Ciril Metodova družba pred dvema leti modernizirala. Izstopili so iz Družbe in začeli proti njej ostuden boj, dasiravno se jim ni niti las skrivil. Da bi odšli očitano, da za obrambo slovenskih mejá ničesar ne storijo, so začeli nabirati za lastni obrambeni sklad. Da pa klerikalcem v resnici nič ni za obrambeno delo so najbolj pokazali sedaj računi, ki so jih položili klerikalci na občnem zboru S. K. S. Z. o tem skladu. V svoji velikanski požrtvovalnosti do slovenskih ogroženih mejá so nabrali v dveh letih celih K 645·99 (med tem letos K 185·20) in od tega izdali velikanski znesek K 358·73. Poleg tega so jim nesle konkurenčne vžigalice K 621·84, katera svota pa še ni popolnoma iztirjana in kolekov so prodali 97.414 kom. Tudi za ogroženi Št. Ilj so začeli klerikalci, posebno še „Slovenska dijaška zveza“, velikansko akcijo, o kateri so bobnali po vseh svojih časopisih. Same besede! Nabrali so za Št. Ilj samo K 2.795·54, pa še k tej svoti so precej prispevali tudi naprednjaki.

Zahvala. Društvo „Pravnik“ v Ljubljani je podarilo akad. tehn. društvo „Tabor“ v Gradcu 15 letnikov „Slovenskega Pravnika“, za kar mu izreka odbor najtoplejšo zahvalo.

»Prosveti« je darovala „Narodna tiskarna“ znatno vsoto 200 K, za kar ji izreka podpisani odbor najlepšo zahvalo. — Odbor „Prosvete“.

Priloga „Omladini“

št. 3.

F. P. K.:

NIKOLAJ VAZILJEVIČ GOGOLJ.

V letih tridesetih in štiridesetih so se ruski realisti, ko je minula romantika, razdelili v dva tabora. N. Stankovič je zbral krog sebe takozvane „Zapadnike“, ki so se ogrevali za zapad, Aksakov, dva Kirjejevska in Homjakov pa so ustanovili krog „Slavjanofilov“, ki so imeli pozneje za svoje glasilo „Ruskajo Besedo“. Zadnji so zavrgli zapad in njegovo mehkužnost in posegli so na vzhod po čisto, pravo in nepokvarjeno poezijo.

Iz teh krogov je izšla ruska realitika Bjelinskega, kateremu moramo biti hvaležni, da nam je odkril Gogolja.

Rojstni kraj Gogolja so Soročini v Ukrajini, gubernija Poltava, to je ono poezije polno mesto, odkoder imamo tudi Ševčenka. Rodil se je l. 1809., meseca marca kot sin ruskega pomješčika. Ruskega pomješčika so pisatelji večkrat opisovali; tudi Gogolj ga je sprejel v svoje spise. Kako živahno ga je opisal n. pr. v „Mrtvih dušah“!

Velika zasluga tedanjega realizma je, da so se zatekali pisatelji k narodu. To je veljalo posebno pri Malorusih in potemtakem tudi pri Gogolju. Malo je narodov, ki bi imeli tako slavno zgodovino, ko Malorusi, in malo jih je, ki bi imeli toliko narodnega pesništva in sploh poezije ko Ukrajinci. Narava in ljudje, vse je imelo na Gogolja velik upliv. Isti pojav, kakor pri našem Prešernu, Valjavcu in drugih, opažamo tudi pri Gogolju. Prvima dvema sta razvemali poezijo babici s pripovedkami, pravljicami itd., zadnjega pa je navduševal ded, ponosen kazak. Razumljivo je tedaj, da se dolgo ni mogel sprijazniti z mirnim dijaškim življenjem, ko so mu bučali in hrumeli po glavi boji, zmage in divje stepe. To je vplivalo nanj toliko, da je ohranil v prvih svojih spisih romantiko.

Talenti se razvijajo običajno kmalo. Tudi Gogolj je začel kot dijak, seveda najprej pesniti, kot večina ruskih pisateljev, potem, ko se mu je ogenj nekoliko polegel, pa je začel s pisateljevanjem. Do l. 1828 je študiral Gogolj na liceju v Nježinu, kjer so mu postavili pred kratkim spomenik.

Kakor sanja pri nas kmečki deček, ki mu je obljubil oče, da ga dá študirat v Ljubljano ali kam drugam, na paši vedno o mestu in pričakuje bogvečesa, tako je sanjaril Gogolj o Peterburgu, kamor je po končanih gimnazijskih študijah res šel.

Ko si je hotel poiskati službe, si ni mogel dobiti primerne. Leta 1830 je ujel službo kancelista pri ministrstvu, pa se je tudi kmalu naveličal in je šel. Pač ni mogel biti pesnik-birokrat!

Tedaj je mnogo občeval s Pletnevom, ki mu je tudi preskrbel službo učitelja literature na nekem domorodnem ruskem zavodu, katero je obdržal do l. 1834, ko je dobil s pomočjo vplivnih prijateljev službo zgodovinarja na peterburški univerzi.

Njegovi nemirni duši pa ta služba ni ugajala, zato jo je takoj drugo leto pustil in se posvetil popolnoma literaturi.

Trnjevo pot je moral korakati tudi v pesništvu. Prvo njegovo delo l. 1830 je popolnoma uničila kritika.

Obupal bi bil tedaj skoro. A dobil je prijatelja in mentorja, ki ga je navrnil na drugo pot; to je bil Puškin. Tedaj se je začela za Gogolja nova epoha. Poglobil se je v poezijo junaške Ukrajine in lahko bi bil vzkliknil, kar je dejal pozneje Sevčenko:

Ukrajina, Ukrajina
nenjko moja, nenjko!
jak zgađaju tebe kraju
zavjane serdenjko!

Znamenito pri Gogolju je, da je izdajal svoja vrla dela večkrat v fragmentih. Zgodaj se je začel pripravljati na svoje največje delo „Mrtve duše“, k čemur ga je najbolj priganjal Puškin.

Leta 1832 je izšlo njegovo drugo delo: „Večeri na pristavi Dikanjski.“ Čez dve leti pa je izdal „Arabeske“ in „Mirgorod“, ki so bile vse še kolikortoliko romantične. Isto opažamo v povesti „Božična noč“, „Majska noč“, „Strašna osveta“ itd.

Ljubezen do kazakov, ki umirajo za dom in ga še v zadnjih besedah ljubeče proslavljajo, je pokazal Gogolj v zgodovinskem delcu „Taras Bulba“, knjiga, ki je po Ruskem razširjena kakor pri nas „Svetinove bukve“ ali molitvene bukvice.

Bolj realistično nastopa v delih: „Kako sta se sprla Ivan Ivanovič in Ivan Nikoforovič“, „Nevski prospekt“, „Nos“ in „Plašč“. Prvo in zadnje sta menim prevedeni tudi že v slovenščino.

L. 1836 je stopil Gogolj pred Rusijo z „Revizorjem“, ki je bil tega leta tudi vprizorjen. Ta komedija — tako jo je nazval sam — ga je proslavila po vsej Evropi, posebno pa še doma v Rusiji.

L. 1842 zagledajo luč „Mrtve duše“. Takega vspaha še ni doživel kmalu pisatelj, kot ga je doživel Gogolj. Zato pa je postal precej ponosen. To in pa pojav, da se je Gogolju radi „Mrtvih duš“ omračil duh, je vplivalo, da je začel pisati na prijatelje karajoča pisma, v katerih jih opominja, kot bi bil od Boga inspiciran, na pokorščino do absolutizma, krščanstva itd., torej na stvari njemu prej diametralno nasprotno. Ta pisma je izdal l. 1846. Seveda so vznemirila in razžalila prijatelje; zato je dobil precejšno število nasprotnikov, kar ga je zelo potrlo.

Da bi si pomiril dušo, je potoval dve leti nato v Jeruzalem. Vmes je pisal drugi del „Mrtvih duš“, ki jih je izdal po povratku iz Jeruzalema.

Njegovi nasprotniki so razkričali, seveda pokrivem, da spis nima nobene vrednosti, kar je bilo deloma res. Kajti to delo je bilo pisano že v nekakem patologičnem stanju, dasiravno ima precej vrlin.

L. 1852. je končal bedno življenje v Moskvi. Po njegovi smrti so Rusi po zaslugi prijatelja Bjélinskega spoznali kaj so izgubili z njim.

* * *

Gogoljevi spisi so ruskemu ljudstvu zelo priljubljeni. Koliko Gogoljevih večerov in slavnosti se priredi na Ruskem! Najraje bero ljudje poleg že omenjenega romana „Taras Bulba“, „Mrtve duše“ in „Večer na pristavi pri Dikanjki“. Kako popularen je, kaže dejstvo, da so izšli njegovi spisi v Peterburgu samo l. 1902. v 1,136.000 izvodih. Njegova dela prodajajo po 20—30 vinarjev, torej se lahko merijo z nemškim književnim trgom.

* * *

Dokler so stopali ruski pisatelji po poti klasicizma in romanticizma, so bili mnogokrat zelo prepojeni z zapadnim duhom. Delali so mnogo pod tujim vplivom. Vplivali pa niso nanje samo Nemci, Francozi in Angleži, ampak tudi Poljaki. Od slednjih so se Rusi večkrat učili, kar je bilo vsekakor bolje, nego da bi se dali voditi tujim narodom. Šele ko je začel nastopati realizem, je stopilo pesništvo in pripovedništvo v Rusiji na narodna tla. Romantika je služila bolj v zabavo, razveseljevanje in navduševanje. Gledali so skozi njo, kot skozi pobarvano steklo, vse lepše. Realizem pa se je zatekel k narodu, med ljudi in videl vse dobro in slabo, veselo in žalostno.

Gogolj ni bil začetnik realizma, ki se je že mnogo popreje boril s klasicizmom in romanticizmom. Gogolj je — dejal bi — le reguliral strugo mogočni reki realizma in tudi vodno moč popolnoma porabil, tako, da mu lahko damo ime očeta ruskega realizma, zlasti ker je stopil prvi na dan z večjimi in popolnimi deli te vrste in ker so se podali, vsaj v začetku za njim vsi ruski pisatelji, ki so pa pozneje ubrali različna pota pod zastavo realizma.

Realizem je gotovo markanten pojav za Rusijo, ki je dala v tem znamenju duška svoji poeziji in lepoti. Zaslavela pa je Rusija vsled tega tudi po Evropi. Kako hlastno so prebirali in še prebirajo zapadni narodi realistične spise Turgenjeva, Dostojevskega, Gončarova, Pisemskega, Tolstoja itd. itd.

Znamenito je, da so začeli v realizmu pisati satiro in da je v omenjeni stroki realizem že sedaj najbolje zastopan.

Narodi na severu so vse trdnejši, stanovitnejši in globokejši. Rus ni plitev, on ljubi skrajnost. Ne more in noče omagati, ampak hoče stvar dovršiti. Seveda zadene večkrat na take težkoče, da jih ne more premagati. Ker noče dela opustiti, se takorekoč pogubi. Rus zahaja v take ekstreme, da so že bolj podobni blaznosti. To je imel tudi Gogoljev realizem, ki pride včasih do tje, da se čitatelj kar strese. Podobno lastnost in temeljitost ima tudi Dostojevski.

* * *

Ko čitaš Gogoljeve spise, zadeneš na gori omenjeno. Vsako posebnost opisuje najsibo v prvih romantiških spisih ali v poznejših realistiških tako natanko, da vidiš vse pred seboj. In s kako ljubeznijo dela vse to! Ni brez

vzroka ruskemu ljudstvu tako priljubljen; kadar Gogolj poleti, se vzdigne visoko. Vzemimo odlomek iz „Mrtvih duš“:

„Ali ne letiš naprej tudi ti, slavna Ruska, tako, kakor lahkokrila, nedohitna trojka? — Praši se cesta pod teboj, pokajo mostovi, vse ostaja za tabo.

Gledalca mami to božje čudo, ustavi se: Ali je to blisek z neba? — Kaj znači to strah vzbujajoče gibanje? — Kakova tajna moč je dana tem — svetu neznanim — konjem? — Uh, kakovi konji so to? — Ali se vihre skrivajo v grivah vaših? — Ali je bistro uho vsaka vaša žilica? — Čuli ste iz višine znano pesem — združeno napnite medna svoja telesa, da se izpremenite v dolgo črto, da po zraku odletite navdušeni po Bogu, ne da bi se dotikali zemlje s kopiti! — — — —

Kam letiš, Ruska? — Odgovori! — Ni odgovora! Čudovito popevajo trojkinji zvonci, zrak stoče, vstaja nevihta; Ruska leti ob zemlji mimo, umičejo se ji drugi narodi in države, ne zadržujejo je!“

Kako pretresujoče opisuje tudi dvoje vrst pisateljev, kjer nekako označi romantiko in realizem, ter pove kaj in kako hoče on sam pisati!

* * *

Letos smo praznovali na Ruskem Gogoljevo stoletnico z velikanskimi priredbami. Slovensko dijaštvo pa naj se ga dostojno spominja s tem, da prečita njegova dela!

FR. KS. ZAVRNIK.

K POČITNIŠKEMU POTOVANJU.

„Klub českých turistů“ se zaveda svoje kulturne naloge, kakor menda malokateri drugi. Pred 12 leti je že prevzel nalogo, da preskrbi brezplačna ali vsaj cena prenočišča za dijake, ki potujejo o počitnicah po svoji domovini. L. 1897. je izdal prvi seznam prenočišč. Kako slednja naprava služi svojemu namenu v polni meri, razvidimo iz dejstva, da je v pretečenem letu vedno rastoče število obiskovalcev doseglo 10.491, ki so dobili v 249 prenočiščih 14.096 prenočišč. Klub je podpirala Praga, in mnogo drugih mest in občin z izdatnimi prispevki. Zaostajali niso okrajni zastopi na Češkem, Moravskem in Šleskem. Težnje klubove je pripoznalo slednjič tudi naučno ministrstvo in mu naklonilo subvencijo.

Če seznam le površno pregledamo, vidimo, da je mnogo prenočišč prirejenih v šolah, mnogo jih pa dajejo zavedni češki gostilničarji. Cene so povsod tako majhne, — kjer ni brezplačno, — da jih zmore tudi vsak najrevnejši dijak. Nasvete dajejo v posameznih krajih največ učitelji, tudi sodniki zdravniki, zlasti tudi telovadna društva „Sokol.“ Zadnji vrše vsi svoja opravila brezplačno in gredo dijaštvu v vsakem oziru na roko, da tudi res spozna dotični kraj.

Češko dijaštvo se te naprave, kakor je razvidno iz zgoraj omenjenega števila, poslužuje prav pridno. Pri nas se je že nekdanj o sličnem govorilo, storilo le malo razun par občinskih svetov kakor Idrija, Velike Lašče, in

par drugih. Skrbe sami zase pač dijaki, ki v precejšnjem številu potujejo. Ni pa še padla stena, ki loči naše razumništvo od dijaka-gimnazijca. Čas je že, da sme smatrati dijak za svojo pravico obračati se v sličnih stvareh v tujih krajih do četudi mu neznanega razumnika. Ta pa mora pokazati dijaku svojo naklonjenost. To je le košček majhnega, podrobnega dela, ki nas bo dovedlo slednjič le tako daleč, da bomo poznali svoje rojake pod tujimi administracijami, ne samo po političnih dnevnikih, kako jih tujci zatirajo in ubijajo.

Ne zdi se mi nepotrebno navesti „nasvete in namigljaje na pot“, ki jih daje v uvodu „S. n.“ K. Čt.

Načrt potovanja se sestavi že vnaprej; ne svetovali bi, na dan hoditi več nego 6—9 ur peš; po 3—4 potovalnih dneh sledi prosti, za pregledovanje mesta, dopise in slično; drugekratki bodi prost dan, če dežuje.

Potovalna oprava bi bila: seboj vzemi le najpotrebnejše stvari, sicer bi nosil nepotrebno breme in bi moral paziti na prtljago. Perilo je volneno; obleka tudi volnena, siva, ne preveč lahka. Hlače volnene, z zaponkami na spodnji zunanji strani, da se zamorejo za časa dežja in blata pregeniti in zožiti, suknja in oprsnik neodprta; obuvalo nepremočljivo, udobni, izhojeni čizmi, z dobrimi, debelimi podplati; mehak klobuk iz klobučevine, dežnik s priročnim držajem in z močno palico; volnena ogrinjalka ali havelok (zavit in na jermenu). Tok iz vošččenega platna obsegaj: drugo volneno srajco, par nogavic, žepni robci, čeveljci (za presezovanje), otirač, zrcalce, milo, ščetica za zobe, glavnik, glavičke, igle, nit, gumbi, košček sveče in vžigalice, lekarnička pa obsegaj: salicilovi loj, angležki obliž, vato, doverske praške, soda, kafeinov prašek, ki se ob veliki slabosti povžije s četvero množino zdrobljenega sladkorja; kockasti in zdrobljen sladkor, koncentrovan razkroj citronove kisline, ki par kapljic v vodi stopljenih zelo osvežujejo. Mesto takega toka imajo nekateri tudi platneno vrečico, ki se nosi na hrbtu, morajo pa biti jermeni iz močne in široke kože, da ne tišče. Potrebna je žepna ura, daljnogled, nož, širok ploščat kozarec, vozni red železnic, natančna mapa, priročna knjižica (vodnik) in zapisnik, v posameznih slučajih tudi kompas in korakomer.

Če je projektirana cesta za nekoliko tednov, se naj ostalo založno (rezervno) perilo da v zaboj, ki se pošlje na gotovo mesto (poste restante) in se zamenja z nerabnim.

Potnik vstajaj pred 5 uro rano, da že nastopi daljšo pot ob pol 6; primerno tlom in drugim okolnostim potuj dopoldan 4—5, popoldan 2—4 ure z ozirom na zdravstvene predpise; soparnega dne se podaj na pot popoldan šele po 3. Skrbeti je treba, da je pot končan vsaj pred mrakom, zlasti v tujem kraju, kjer ni ceste.

Dovoljeno je, včasi na poti piti vodo, v vročini celo priporočljivo, zlasti če je voda pomešana s konjakom ali citronovo kislino; ni pa dobro, se med potom kopati, razun po daljšem počitku. Odpočije se najbolje leže.

Ko prideš v določen kraj, ne pij takoj vode, treba je poprej nekaj povžiti. Hrana bodi priprosta, toda tečna. Treba se je varovati ostrih jedil,

zlasti močno odišečenih in preveč mrzlih pijač. Po dnevi se je treba zdržati jedi in pijače, ker zato lažje potujemo in se ne potimo. Radi tega pa naj ima potnik izdatnejšo večerjo.

Spat hodi ob 10. Da se koža na nogah strdi, je priporočljivo dati noge za trenutek v mrzlo vodo, jih osušiti in zmiti z vinskim cvetom. Pri tem je treba pregledati kurja očesa in nohte, da drug dan ne otežkujejo potovanja. Tudi zjutraj se naj noge skopajo v mrzli vodi in se osušene natrejo s salicylovim lojem.

Na potovanju se zmiraj i v besedah in djanjih vedi dostojno, ne le če občuješ s tujci, ampak tudi s svojci. Na to je treba najbolj paziti na železnici ali drugih voznjah, na stanovanju, v gostilnah in prenočiščih. Nespodobno vedenje pojedinca lahko spravi celo družbo in napravo na slab glas. Ni pa nespodobna in neotesana tudi jako vesela misel in dovtip.

Resen turist se ne norčuje iz vere, jezika, šeg in navad drugih ljudij, tudi pusti v miru ptice in živali, ne uničuje dreves in cvetk, ne lazi čez plotove in ne pušča v zverinjakah in drugod odprtih vrat, ne onesnažuje vrelcev, ne poškoduje turistovskih oznakov in deščic, ne kuri v gozdu in ne kadi, ne razmetava papirja, črepinj in smeti.

Razume se samo ob sebi, da se zglasuje povsod vsak turist v svoji narodnosti (tudi v spominske knjige se zapisuje v svojem jeziku), vendar se pri tem ne vede izzivalno, ampak potrpežljivo in skromno, ne zahteva ugodnosti velikomestnih hotelov; tudi ne ponižuje koč in prenočišč do oštarij, pomneč, da so pripravljena za okrepitev in spanje in da je alkohol slab družabnik turistov.

SREDNJEŠOLEC NA POČITNICAH.

Počitnice bi naj bile samo velik dijaški praznik; take počitnice, brez vsakih vtisov in sprememb, samo brezdelje, bi bile prepuste in dolgočasne. Počitniška svoboda je, ki nas veseli, da moremo udejestviti one dobre naklepe, ki jih prej ni bilo možno radi pomanjkanja časa. Dijak, ki hoče razširiti svoje obzorje, ve, da mora biti doba počitka tudi doba dela.

Počitnice so zelo primeren čas, da temeljito prečitaš kako večje znanstveno delo. Ni treba, da bi moral reševati kaka težka vprašanja, ali nujno je, da se zgodaj navadiš znanstvenega sloga in izrazov ter si vcepiš veselje tudi za take stvari. Edino potom izobrazbe bodeš udejestvil v sebi kedaj ideal svobodnega, v svoji sodbi neodvisnega človeka. O knjigah, ki bi jih naj čital, najdeš zelo lepo navodilo v „Dijaškem almanahu“ za leto 1908/9 pod oddelkom „Biblijografija“. Razven tega pa bode prinašala odslej „Omladina“ redno sistematično sestavljene biblijografije iz te ali one stroke.

Na tem mestu se mi zdi potrebno, da omenim nekaj glede političnih časopisov. Ni dobro, da čitaš mnogo političnih časopisov, ker izgubiš

polagoma vsako samostojnost svojega mnenja; zadostuje, ako so ti znani najvažnejši dogodki političnega življenja. Namesto političnih časnikov čitaj raje študije in razprave o politiki n. pr.: Dr. Lončar, Politično življenje Slovencev; Apih, Slovenci in leto 1848; F. L. Tuma, Pod Francom Jožefom I.; Vseučiliški zbornik; Havličkovi politični spisi itd. Čitaj pa tudi razne leposlovne in znanstvene revije, kakor: „Naši zapiski“, „Ljubljanski zvon“, „Čas“ itd.

Na počitnicah se uči slovanskih jezikov zlasti hrvaščine in češčine. Nikakor pa ne zanemarjaj drugih jezikov. Glej na to, da se priučiš tudi francoščine in laščine. Tega pa ne mislim tako, da bi se moral zariti v različne slovnice, ampak samo, da jezik razumeš. Učenje slovanskih jezikov, kakor ga pojmujejo mi, ima namen odpreti neposredni vpogled v življenje slovanskih narodov, ne pa podati snov za neplodno jezikoslovčevanje. Več praktičnih nasvetov o tej stvari najdeš v „Dijaškem almanahu“ za l. 1908/9.

Tudi slovenski tesnopis, o katerem si prepričan, da ga rabiš povsodi, se lahko naučiš na počitnicah.

Skrb za zdravje in higienično življenje ti naj bo glavno navodilo za počitnice. Kjer moreš telovadi, če pa nimaš te prilike, ukvarjaj se s telesnim delom. Telovadba in telesno delo pa je samo en del higieničnega življenja. Drugi del bi moral biti zavedna treznost, ali če možno abstinenca. Premisli gorje, ki ga je povzročil socialni alkoholizem v našem narodu, ki je mnogokje zapil še tisto malo moštva in samostojnosti, kar mu ga je ostalo še izza tisočletnega tlačanstva, pomisli, da je alkoholizem v mnogih obmejnih krajih uničil našo odporno silo in da je še dandanes žganje na meji najhujše orožje naših nasprotnikov, da se še dandanes mnogokje voli za „frakelje šnopsa“, potem boš priznal potrebo krepkega protialkoholnega gibanja. Vendar pa bodeš imel uspeha le tedaj, če se vzdržuješ sam vsake opojne pijače. Jedro čete protialkoholnih agitatorjev pa bi naj tvorila zavedna učeča se mladina, ki bi se iz ljubezni do nepoučenih mas in iz ljubezni do sebe odpovedala alkoholu. Le poglej okrog sebe in videl bodeš, koliko zla prinaša alkohol posredno in neposredno tudi med dijaške vrste. Mnogo jih poznam, ki so obsedeli v gostilni za večno in so bili poeti in talenti . . .

Namesto v gostilno v naravo! Udeležujmo se, kjer je to možno, športov in raznih iger, na vsak način pa izletov. Kako velikega pomena bi bili skupni izleti akademikov in srednješolcev istega okraja v bližno okolico! O igrah in športih najdeš več v „Omladini“ V. letnik št. 3.

Med najvažnejša samoizobraževalna sredstva v počitnicah in najkrasnejšo razvedrilo ob enem štejem potovanja. Na Nemškem in Ruskem pripisujejo počitniškemu potovanju toliko važnost, da celo država skrbi za nje. Tudi slovenski dijaki imajo dijaška prenočišča urejena v znamenju samopomoči in vendar se potuje primeroma malo. Vsakdo govori o „tužnem Korotanu“, o „krasoti Gorenjske“, občuduje Bled in Triglav, ali kako redki so tisti med nami, ki so vse to res videli. Izgovor: ne morem potovati, ker nimam denarja, ne velja. Potovanje pride po ceni, če na potu ne misliš

na veseljačenje, če si zmeren in zadovoljen z malim. Če hočem občudovati lepoto krajev in spoznavati ljudstvo, mi ne sme biti želodec prva stvar. Priprosta hrana in sušno ležišče zadostuje. Alkohol pa je itak posebno za potnika strup. Seveda pa je treba, da izrabiš vse ugodnosti, ki se ti nudijo. Potrudi se pravočasno za znižane vozne cene na železnici; če se voziš na morju, ti zadostuje za znižano ceno, da pokažeš spričevalo. Kadar greš na planine, obrni se na posamne podružnice „S. P. D.“ za dijaške legitimacije. Jamska komisija v Postojni dovoljuje dijakom (izkazati se morajo seveda s spričevalom) vstop za 2 K vsak dan, 15. vel. srpana in na binkoštni pondeljek pa za 1 K, za vse to pa je treba poskrbeti pred potovanjem; treba je potovalnega načrta!

Ako hočeš imeti od potovanja pravi dobiček, potuj peš ali pa s kolesom. Ne gre se to, kolikor prehodiš en dan, ampak treba se je ustaviti, ogledati si kraj in spoznati se z ljudstvom. Kar vidiš, primerjaj s tem, kar si že videl drugod ali doma.

Posebno besedo pa še zasluži potovanje po jezikovni meji. Tako potovanje je študijsko potovanje in imale tedaj svoj pomen, če se zanj dobro pripraviš. Prečitaj si spise o krajih, kjer misliš potovati. Potuj z generalno karto v roki. Med potjo se skrbno zanimaj za gospodarske, prosvetne in politične razmere. Ker zahtevajo taka potovanja od potnika dosti pozornosti in znanja, bi bila največjega pomena skupna „manjšinska informativna potovanja“ v večji družbi (15—20 oseb) pod vodstvom enega ali dveh v manjšinskih zadevah izobraženih tovarišev. Taka potovanja je priredil „Akademični odbor Narodne Jednote Pošumavske“ in se o tem poroča v „Studentský almanah“ l. 1906 pod naslovom „Informační cesty menšinovi“. Uspeh teh potovanj je bil: 1. manjšine so se vzpodbudile k večji vztrajnosti v narodnem boju, 2. udeleženci so spoznali manjšine z lastno skušnjo, kar je predpogoj vsakega obrambnega dela. Taka potovanja bi napravila pri nas lahko „Prosveta“.

Razmerje med dijakom in ljudstvom v domačem kraju naj bo res domače in prijazno. Ne sramuj se zadnjega pastirja, občuj z vsakim poštenim človekom! Porabi počitnice, da dobro spoznaš ljudstvo, njegovo duševno obzorje, mišljenje in naziranje o vsem kar se godi krog njega. To dosežeš z občevanjem, nabiranjem narodnega blaga in s študijem narodopisnih spisov. Sestavi si odgovore na vprašanja v članku: „Uvod v narodno-obrambno delo“ letošnjega „Dijaškega almanaha“. Vse to boš lahko porabil kot akademik pri ljudsko izobraževalnem delu.

Vplivaj v razgovoru na rojake, da se ukrepi med njimi narodni čut, opozarjaj na „D. sv. C. in M.“, na nevarnost socialnega alkoholizma, razširjaj „Slov. Branik“ itd.

Delo, ki si ga naložiš ni težko, ampak zabava. Počitniški študij bo predokus akademičnega. Če boš porabil počitnice tako, se boš vrnil z mnogoterimi vtiski, lepimi spomini in svežimi močmi za šolsko delo.

je zahteval Mahnič za škofa 3 glasove s predsedstvom in da ostane podpornemu društvu le en glas, ta dejstva je pustil „dopisnik“ nedotaknjena. V dolgovzmenem članku je razblinil le dvojno misel: 1) hrvatske družine so preveč nemoralne, da bi se jim moglo poveriti v nadzorstvo gimnazijsko mladino. 2) Salezijanci so dobri vzgojitelji, ker je pohvalil klerikalni privatni docent Foerster Don Boscovo metodo. (Klerikalna logika.) Z ozirom na prvo točko pripoznava „dopisnik“, da se je hrvatski živelj v Pazinu toliko pomnožil, da so dijaki zadostno preskrbljeni s stanovanji, ali kaj pomaga, ko pa te obitelji živijo nekrščansko. Res je baš obratno: v obče se zaveda ljudstvo svojih dolžnosti in njegovo kakor javno tako privatno življenje ne more biti v spodtiko nikomur, ki se prišteva še med ljudi. Ono malomeščansko življenje (okoli 3000 prebivalcev ima Pazin), kjer se poznajo medsebojno vsi ljudje, kjer stoje v ožjih ali širjih stikih, kjer so ti poznani vsi obrazi po celem mestu, izključuje vsak predpogoj nemoralnega življenja v smislu, ki jim ga očita dopisnik, ako ni ljudstvo že padlo globoko pod niveau običajne nrvnosti. In klerikalci sami dobro vedo, da ni tako, kakor bi hotel „dopisnik“, kajti drugače ne bi bili mogli napisati v citiranem uvodnem članku značilnih besed: „naše tako dobro istrsko ljudstvo“. Kdor je preživel le leto dni med Pazinčani in se nekoliko zanimal za mestne odnošaje in življenje, se je moral uveriti, da je to ljudstvo splošno dobro, odkritosrčno in pošteno. — Glede Don Bosca in vzgoje prezre „dopisnik“ popolnoma namen vzgoje in to se zahteva v „Omladini“ z besedami: „Istra potrebuje laične inteligence, ki mora biti samozavestna, trdnega značaja, vzgojena v narodnem duhu, za kar so Salezijanci, ki imajo težišče izven našega naroda, popolnoma nesposobni.“ V omenjenem delu piše Kant: „Der Mensch ist nichts, als was die Erziehung aus ihm macht“; in v Istri gre za to, da postane mladina — narodna. Bodo Salezijanci za to sposobni? Naš narod mora pa uvaževati besede Havlička-Borovskega: „Pri narodu, pri katerem gospoduje tuj jezik v uradih, šolah in javnem življenju, ni prave svobode, ni demokracije, ampak aristokracija in sicer najsrmatnejša aristokracija, aristokracija jezika. Zato pa je glavna skrb vsakega naroda, zasigurati pred vsem svojo narodnost in jezik kot neizogibni predpogoj demokratske enakopravnosti“. Proti koncu privošči si „dopisnik“ tudi društva „Istre“ in njenih članov, ki jim očita klečeplaztvo, bojzljivost in hinavščino pred celim istrskim narodom. Zakaj? Zato, ker so izjavili pri otvoritvi ljudske knjižnice v Štrpedu, da spoštujejo versko prepričanje in ker je prinesla „Omladina“ članek, kjer se dopisnik izreka raje proti kakor za tak zavod, ki bi ubijal v mladih srcih narodno zavest in jih okuževal s politično mržnjo do vsega onega, kar stoji na stališču, da naj se realizirajo vse zadeve, na katerih je interesiran narod kot celota, le na narodni podlogi. Vedo naj gospodje, da je danes negacija narodnosti, uničevanje naroda močnejšemu nasprotniku v korist.

Za Prešernovo plaketo (kronska velikost) naj se pošilja denar v naprej na znotraj naznačeni naslov. Doda naj se še 45 h za poštnino. Kdor naroči plaketo, ne da bi poslal obenem denar, jo dobi po poštnem povzetju.

Pričujoča številka »Omladine« se je nekoliko zakasnila, ker ni bil o pravem času izvršen kliše za umetniško prilogo. Cenjeni naročniki naj nam blagohotno oprosté.

Poziv Akademiki okoli lista „Zora“ delajo za slovensko univerzo tudi na ta način, da skušajo denuncirati. Tako pišejo v XV. let. št. 8 str. 158 pod zaglavjem „Vseučiliška brošura in radikalci“ med drugim: „Radikalcem

pa radi prepuščamo radikalnejša sredstva kakor so: zabavljanje, vpitje, zmerjanje vlade in Avstrije (shod v Kranju), grožnje z revolverji (Ljubljana) itd.“ Ker sem podpisani govoril na shodu v Kranju, pozivljam „Zoro“, da priobči moj dotični govor. Tako se izkaže, koliko je resnice na „Zorini“ denunciaciji.

Mirko Černič.

ERRATA CORRIGE!

V majevo številko „Omladine“ se je vrinila po neljubi pomoti cela kopica tiskovnih napak. Zlasti skažen in spačen je hrvaški članek o Kranjčeviču. Da čitatelja nevedčega hrvaščine te napake preveč ne motijo, prinašamo danes glavne popravke. Na strani 20, vrsta 5 čitaj „barem“ namesto „baran“; str. 20, vrsta 12 „biće“ namesto „lice“; str. 20, vrsta 14, „uzevši“ namesto „ujevši“; str. 20, vrsta 32, „klonuo“ namesto „klouno“; str. 21, vrsta 11, „ponesao“ namesto „ponosao“ vrsta 29, „porivi“ namesto „pozivi“; vrsta 33, „obično“ namesto „obrdno“; str. 22, vrsta 1, „unutar“ namesto „mutar“; vrsta 9, „pomadračke“ namesto „pomdračke“; vrsta 29, „dah“ namesto „duh“; str. 23, vrsta . . . najširukozičku bazu“ namesto „najšim, kozničku“; vrsta 2, „tijesan“ namesto „tijosan“. — Slovenske tiskovne pogrške naj blagovolijo čitatelji popraviti sami.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Cenjene tovariše dopisnike prosim naj pošiljajo prispevke od 13. junija dalje na naslov: V. Zalokar, Velike Lašče, Dolenjsko.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Cenjene naročnike v Kranju prosimo, da pošljejo upravništvu svoje naslove in — kar bi nam bilo jako ljubo — naročnino, ker v Kranju nimamo več poverjeništa.

Stari letniki „Omladine“ (razun prvega) se dobijo pri upravništvu za 1 K, posamezne številke v svrhu izpopolnitve pa se dobe proti poštnini brezplačno. Naročnike opozarjamo na tvrdke, ki inserirajo v „Omladini“ in „Almanahu“, ter jih prosimo, da jih povsod priporočajo.

Imejiteljica trafike v Prešernovi ulici je prevzela brezplačno razprodajo našega glasila, za kar se ji tukaj iskreno zahvaljujemo.

Tvrdba

GRICAR & MEJAČ

Ljubljana, Prešernove ulice 9

priporoča svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek za gospode in dečke
ter mične novosti

□ v konfekciji za dame in deklice. □

Ceniki zastonj in franko.
